

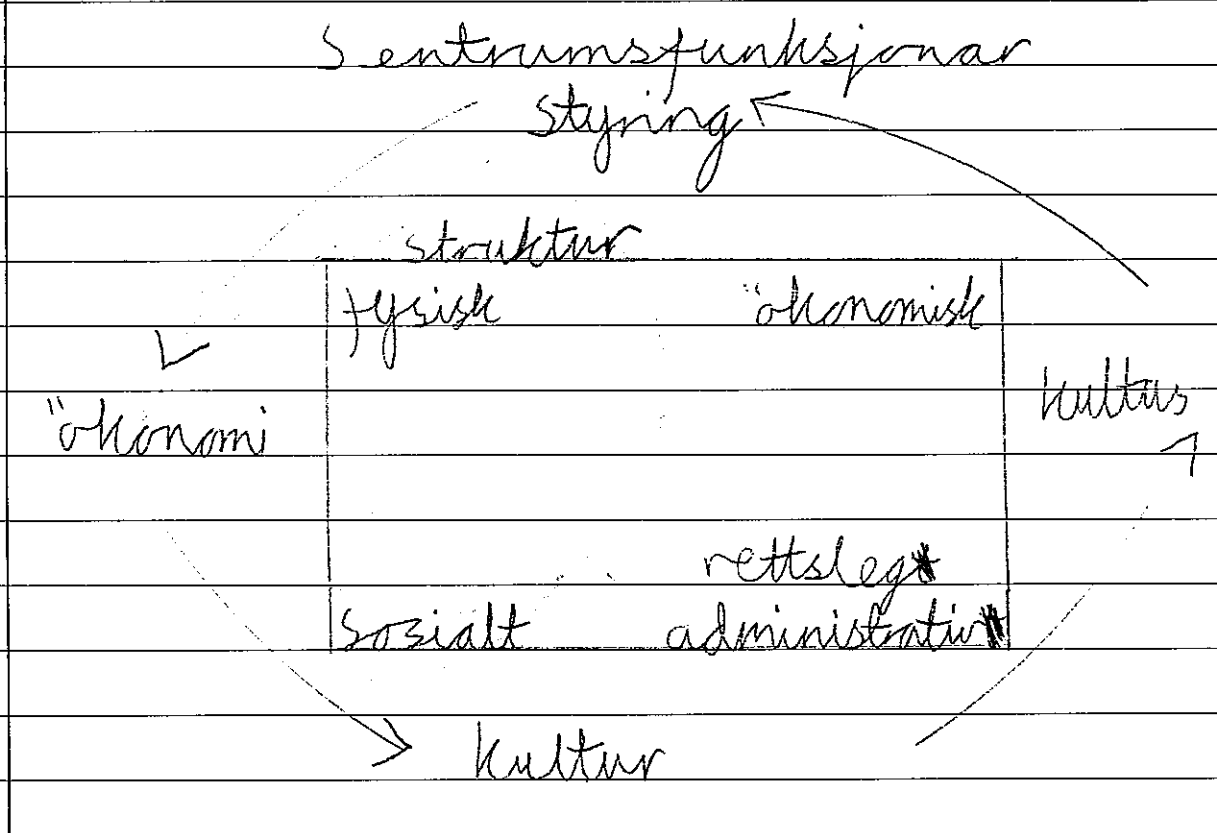
Denne kolonnen er forbeholdt sensorene

Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.

Eit sentralt punkt innanfor byteorien er å definera omgrepet by. Sume forskarar vil leggja vekt ~~på~~ på t.d. handel. Eit avgjerande avgjerande kjenneteikn ~~for~~ ein by vil vera om det vert drive handel innanfor eller med utgangspunkt i eit geografisk område. Ein opplagd by-komponent i ein bydefinisjon vil vera folketettleik. ~~Person~~ Det bur mange menneske innanfor eit tett geografisk område. Men denne komponenten treng ikkje vera avgjerande. Det kan bu mange menneske innanfor eit geografisk område utan at staden av den grunn oppfylle andre ~~bykriterium~~ bykriterium. I vår samanheng vil det vera godt nok å leggja vekt på kva slags område som vart omtalte som byar av ~~æ~~ ~~samtidig~~ samtidige forfattarar. ~~Bjergvin~~ ~~Bjergvin~~ 7 71 Bjergvin/Bergen, Nidaros/Trondheim og ~~Oslo~~ Oslo var heilt klårt ~~mello~~, mellom ~~dei~~ dei område som vart omtalte som byar både i Noreg og i utlandet i mellomalderen.

Grunnleggjande tilnærmingar

Knut ~~tr~~ Helle har sett opp ein bymodell som har eit vidt bruksområde frå europeiske byoppkomstar til norske ~~v~~ byoppkomstar. Sjå nedanfor :

Antall ark tilsammen
(påføres første side)

Dato 23.11.1995

Side nr. 2

Denne kolonnen er
forbeholdt sensorene

Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.

Strukturdelen i denne ~~me~~ modellen tek føre seg konkrete tilhøve ved byen byar. Når det gjeld Bergen kan ~~med~~ me knyta den rettslege og administrative ~~einskildlekken til kongelige~~ kongelege påbod og til bylovi. Den fysiske lekken kan knytast til Bergens raske ekspansjon. Det heiter seg at Olav Kyrre grunnla Bergen i 1070. På 1100-talet vaks Bergen snøgt til å verta ein av dei store byane innanfor norden. Den sosiale ~~einskilde~~ ~~einskildlekken~~ ~~kan knytast~~ til ei omfattande spesialisering innanfor ~~bye~~ byen. Byane i Noreg var generelt sett lite viktige i handverkssamanheng. Likevel må ein seia at Bergen hadde ikkje so reint lite handverksliv, og produksjonen innanfor byen var truleg stor nok til å dekkja mykje av etter-spurnad~~ne~~ne spurnaden i byen.

Den økonomiske ~~einskildlekken~~ ~~kan knytast~~ til handelen til og frå Bergen. Viktige inndelingar i denne handelen vil vera skiljet mellom detaljhandel, mellomhandel og fjernhandel. Detaljhandelen gjekk føre seg i handelsbuer eller andre salslokalitetar i byen. Mellomhandelen var ein grossist-handel. Framande kjøpmenn kunne t.d. koma med ~~te~~ eit stort varekvanta til ein av dei husfaste menn i byen og ~~stja~~ selja varone til han. Denne selde dei so vidare i mindre kvanta til detaljhandlarar. Fjernhandelen ~~ofatta~~ ~~omfatta~~ m.a. utskiping av tr last og hovudeksportvara ~~tørfisk~~ tørrfisk ~~til utlandet~~.

Strandstadteorien
Me kan slå fast at Bergen ~~ekspanderte~~ ~~Folketalet~~ vaks snøgt, handele likeeins, spesialiseringi innanfor handverkslivet var merkade ^{nde} og rettsleg og ~~administrata~~ administrativt vart byen fremja gjennom leiande ~~handles~~ ~~an~~ handelsmenn i byen og gjennom kongedemet. Historikarane har diskutert ~~kva~~ byoppkomsten. Grovt sett kan ein se seia at det er to syn. Det fyrste synet vert kalla strandstadteorien. Denne teorien vart fyrst hevda av P. A. Munch omkring 1850. Han ~~meiner~~ meiner at byoppkomsten i Bergen må sjåast i samband med at Bergen lenge hadde vore eit handelsknutepunkt. Strandlina omkring Bergen var samlingsstad for handel i fleire hundreår før Olav Kyrre grunnla byen, meiner han.

① i perioden fram mot og like etter bygrunnleggjing i 1070.

Antall ark tilsammen
(påføres første side)

Dato 23.11.1995 Side nr. 3

Denne kolonnen er forbeholdt sensorene	Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.
	<p>Dette synet har ikkje vorte beinveges stadfest, men heller ikkje av- sanna. Dei arkeologiske funni frå området omkring Bryggja startar ved 1200-talet 1100-talet. Tidi som ligg føreåt for dette veit me lite eller ingenting om. Nyare biologiske granskinger granskinger kan gjeva indislar på indisium på ^{at} det har vore drive handel i Bergen heilt attende til min minst 88 8-900-talet. Desse funni viser at det finst restar i jordi som kan daterast til td tidi før bygrunnleggjing. Desz Desse restane kan ikkje stamma frå reine jordbrukssyslar. Dette er den sterkaste studnaden strandstadteorien har fenge til no.</p>
○	<p style="text-align: center;"><u>Kongen eller kyrkja</u></p> <p>Historikaren Gustav Storm hevda at det var kongemakti som var ^{var} driv- kraft attom bygrunnleggjing. Det var ingen "by" i det geografiske området som seinare vart Bergen, vil Storm hevda. Storms teori vert utfordra av Edvard Bull d.e. Bull vil hevda at det var kyrkja som v var drivkraft i byvoksteren. Både Både Bull og Storm er avvisande til strandstadteorien. Det er vel rimeleg å stø Bull i at kyrkja kan ha trekt pengar til byen. Kyrkja opparbeidde seg etter kvart etter måten store inntekter i form av tiend og inntekter i samband med kyrkjelege rituale og anna. Kyrkja kan vel i ein liten grad ha fremja kulturen i form av leskunnskap som var viktig ved handel, men dette har vore lite avgjærn avgjerande for byvoksteren: Bergen had hadde 12-15 kyrkjer utetter på 1100-1200-talet. Desse kyrkjone har n nok kunna trekt folk til Bergen frå utlandet eller innlandet, men Bergen var på ingen måte nokon kultstad, slik som t.d. Nidaros. Både Hamar og Stavanger var meir avhengige av kyrkjone for å halda oppe bystatusen.</p>
○	

Antall ark tilsammen
(påføres første side)

Dato 23.11.1995

Side nr. 4

Denne kolonnen er
forbeholdt sensorene

Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.

Eit sentralt spørsmål i ordskiftet mellom tilnærmingane til dei to historikarane vil kunna vera ~~kor~~ ~~setr~~ ± stor kontroll kongen hadde med dei geistlege. Etter kristningi på 1000-talet vart kyrkjemakti snart ei viktig samfunnsmakt. Den internasjonale kyrkjeorganisasjonen sytte for opplæring av prestane, og gjennom de latinske språket spreidde denne internasjonale organisasjonen ein samfunnsideologi som m.a. rettferdiggjorde at kyrkja overtok inntekter av landskyld og tiend m.m.

Likevel må ein vel seia at kongen var ein sjølvstendig maktfaktor. Kongen trekte til seg fleire ~~ei~~ geistlege, og han kunne ~~spe~~ spela grupper av dei geistlege opp mot kvarandre.

Både teorien til Bull og teorien til Storm kan ha noko føre seg. Dessutan stend strandstadteorien open enno. I dag vil vel likefullt mange vera viljuge til å sjå samspelet mellom ulike faktorar og grupper ^{av} faktorar når ein skal taka opp spørsmålet om ~~Bergens~~ Bergens ~~±~~ oppkomst.

Nokre ~~paen~~ observasjonar

Den geografiske plasseringi til Bergen spela ei sentral rolla i ~~sa~~ samband med byoppkomsten. Bergen låg midt mellom skattlandi i vest og Europa. Etersom handelen tok seg opp generelt sett kring 1000-årsskiftet vart Bergen ein viktig by i Nord-Europa. Bergen låg ~~ser~~ serleg strategisk til når det galdt omsetning av fisk frå Nord-Noreg. Tidleg kom det opp handel og varebyte mellom Bergen og m.a. England og Tyskland. Bergen var på mange måtar eit midtpunkt ~~mellom~~ utfrå den geografiske plasseringi. I tillegg til dette greidde Bergen å tevla ut ~~andre~~ Trondheim i den grad ~~tra~~ denne ~~be~~ byen tevla med Bergen.

Eit poeng som gjeng beint inn i diskusjonen mellom Gustav Storm og Edward Bull er knytt til tildeling av byggar.

Antall ark tilsammen
(påføres første side)Dato 23.11.1995 Side nr. 5

Denne kolonnen er forbeholdt sensorene	Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.
	<p>Kongen spela ei sentral rolla når nye område skulle reisas. All jord innanfor byområdet var i utgangspunktet kongsjord, og dei som ville reisa ne nye bygga, bygg laut få jord av kongen. Dei Dei måtte elles vidare betala leiga til kongen kongen. Dersom dei ikk ikkje ikkje kunne betala leigesummane eller vanstelte byggjetomti på anna vis, kunne kongen draga inn egedomen og gjeva han til kven han ville. Kongen kunne fremja bylivet gjennom å tildela jord til rikke rike jordeigarar som kunne sjå seg tente med å slå seg på h handel.</p>
○	<p>Det finst ein del generelle byteoriar som kan ^{ha} ein viss overføringsverdi. til Bergens Bergens byoppkomst. Ein landbruksøkonomisk teori vil hevda at landbruksjord lyt utnyttast utfrå avstaden til avsetningsstaden. Den maten som har lettast for å tapa seg må evt. masseproduserast nært opp til ein stor avsetningsstad. Det kan reks reisas tvil ved om Bergen hadde god nok tilgang på jordbruksprodukt. Oslo og Trondheim hadde vel betre tilgang på jordbruksland. Men jordbrukslandet var trass alt ikkje so dårlegt i Bergensområdet samanlikna med på Vestlandet elles. I den grad byen har mangl mangla jordbruksprodukt må han ha greidd å kompensera for det.</p>
○	

Antall ark tilsammen
(påføres første side)Dato 23.11.1995Side nr. 6Denne kolonnen er
forbeholdt sensorene

Skriv her. Bruk ikke blyant. Ved feilskrift - bruk overstrykning.

Avslutning

I denne oppgåva har ~~mes~~ me sett på ein del forklåringar til oppkomsten av Bergen. Knut Helles bymodell understrekar mangfaldet og vekselspillet mellom ulike faktorar ~~for~~ som er byfremjande. Struktur delen av denne bymodellen tek opp : Folketalsvokster, ~~spesialisere~~ spesialisering i ~~handva~~ handverkslivet, ~~og~~ handelsvokster og rettsleg og administrativ styring. Historikartilnærmingane til byoppkomsten kan delast i to. Dei som trur Bergen var by før 1070, og dei som ikkje meiner Bergen vart by før i 1070. Dei fyrstnemnde vert ~~ka~~ kalla strandstadteoretikarane. Dei andre kan delast på to syn. Dei ~~so~~ som står Gustav Storm og dei som står Edvard Bull d.c. Storm meiner ~~kongemakt~~ kongemakti var avgjerande i byoppkomsten. Bull meiner at kyrkja var viktigast. Me gjorde oss ein del refleksjonar over den geografiske plasseringi til Bergen. Dessutan kom me innpå tildeling av tomtejord på Bryggja. ^{Felles} ~~Dessutan~~ reflekterte me over om Bergen hadde god nok tilgang på jordbruksproduktar.